



Efni: Umsögn um áform um breytingu á lögum nr. 38/2018, um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir, mál nr. S-128/2026

Vísað er til tilkynningar í samráðsgátt, dags. 14. júlí sl., þar sem óskað er eftir umsögnum um áform um breytingu á lögum nr. 38/2018, um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir. Markmiðið með áformuðum breytingum er að bæta lagaframkvæmd og tryggja betur jafnræði og aðgengi fatlaðs fólks að þjónustu og aðstoð sem lögin kveða á um.

Afstaða Sambandsins

Sambandið hefur lengi barist fyrir tímabærri endurskoðun á lögum nr. 38/2018 og fagnar því að nú skuli ráðast í breytingar á lögnum. Í fyrirliggjandi áformaskjali eru, í 12 liðum, taldar upp þær breytingar sem fyrirhugaðar eru. Að mati Sambandsins er afar mikilvægt að í þessu kasti verði einnig gerðar breytingar á 11. gr. laganna um notendastýrða persónulega aðstoð en ekkert er komið inn á það áformaskjalinu. Breytingar á fyrrnefndri 11. gr. eru nauðsynlegar til að skýra markhóp þjónustunnar, afmarka betur mörk þjónustunnar gagnvart heilbrigðis- og hjúkrunarþjónustu, endurskoða fyrirkomulag umsýslu- og starfsmannakostnaðar og tryggja aukið gagnsæi um ráðstöfun opinberra fjármuna.

Eftirfarandi eru athugasemdir Sambandsins við einstaka töluliði áformanna:

1. Lögfesting SIS mats. Sambandið hefur lengi kallað eftir lögfestingu SIS-mats og það verði nýtt til þess að auka samræmi milli sveitarfélaga og skapa skýrari og samræmdari grundvöll fyrir ákvarðanir um þjónustu. Nýlegar breytingar á reglum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga skilyrða greiðslur úr sjóðnum við SIS-mat sem gerir það að verkum að lögfestingin skiptir sköpum til grundvallar ákvörðunum um þjónustu við fatlað fólk.
4. Stærð þjónustusvæða. Í áformunum er ekki að finna umfjöllun um mögulegar undanþágur vegna stærðar fyrirhugaðra þjónustusvæða líkt og gildir varðandi stærð þjónustusvæða barnaverndarþjónustu. Sambandið leggur áherslu á að sá möguleiki verði fyrir hendi í endanlegu frumvarpi t.a.m. vegna landfræðilegra ástæðna og ef næg fagþekking er til staðar á viðkomandi svæði.
6. Bann við gjaldtöku fyrir frístundaþjónustu. Í [drögum að reglugerð um frístundaþjónustu](#) er áréttað að heimilt sé að innheimta gjald fyrir fæði, sérstök námskeið, ferðir eða annað sambærilegt. Svo virðist sem reglugerðin hafi ekki tekið gildi en mikilvægt er að sambærilegt orðalag verði einnig að finna í lagatextanum eða lögskýringargögnum.

10. Forgangur skjólstæðinga sem sæta öryggisráðstöfunum. Sambandið tekur ekki undir þau áform sem hér eru lögð fram. Í aðdraganda setningu laga um framkvæmd öryggisráðstafa samkvæmt dómsúrlausn nr. 76/2026 komu ítrekað upp áhyggjur sveitarfélaga að kröfu um forgang í þjónustu sveitarfélaga. Afstaða Sambandsins hefur ávallt verið sú að það sé óásættanlegt að skylda sveitarfélög til þess að veita þeim einstaklingum sem um ræðir forgang í úrræði á þeirra vegum. Hins vegar hafa sveitarfélögin lagt til að hægt væri að láta það vega þyngra í heildstæðu mati á þjónustupörf einstaklinga á biðlista.
12. Vettvangur samráðs við fatlað fólk. Sambandið tekur undir með ráðuneytinu að hlutverk og tilgangur ólíkra samráðsvettvanga í málefnum fatlaðs fólks hefur ekki verið nægjanlega skýr. Huga þarf vel að núverandi framkvæmd og þá hvort tilefni séu til að sameina þá samráðshópa sem kveðið er á um annars vegar í lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og lögum um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018.

Aðkoma heilbrigðiskerfisins

Að mati Sambandsins þarf að afmarka mun betur ábyrgð sveitarfélaga gagnvart einstaklingum með umfangsmiklar hjúkrunar- og öryggisþarfir og skýra að sveitarfélög beri einungis ábyrgð á þeirri þjónustu sem fellur undir lög um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og lög um málefni fatlaðs fólks með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018.

Í áformaskjalinu kemur fram að spretthópur sé að störfum sem vinnur að því að skýra og skilgreina verka- og ábyrgðarskiptingu heilbrigðis- og félagskerfis. Erfitt hefur reynst að fá heilbrigðisráðuneytið að borðinu í málaflokknum og því er sú vinna mjög mikilvæg. Sambandið hefur tekið þátt í þessari vinnu og brýnir fyrir félags- og húsnæðismálaráðuneytinu að halda vel utan um vinnuna og tryggja raunverulega aðkomu heilbrigðisráðuneytisins til þess að tillögur spretthópsins nái fram að ganga.

Að lokum

Sambandið minnir ráðuneytið á að mat á áhrif á fjárhag sveitarfélaga skv. 129. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 138/2011 er skylt að leggja fyrir Sambandið til umsagnar. Sambandið mun áfram fylgjast náið með framvindu málsins og vonast eftir góðu samstarfi við ráðuneytið við vinnslu frumvarpsins.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA



Helga María Pálsdóttir
sviðsstjóri